

Yusuf Yuksekdag

Etik och migration mellan verklighet och ideal

En analys av Joseph H. Carens
The Ethics of Immigration

1. INLEDNING

Migration, och gränskontroll i allmänhet, är ett av de mest genomreglerade fenomenen i världen.¹ Detta gör det möjligt för oss att inlemma ”rättvisare” regelverk i de befintliga regelverken för migration. Under tiden är det möjligt att diskutera utsikterna för kontroversiella argument för *öppna gränser*, dvs. argument mot staters egenmäktiga rätt att kontrollera sina gränser och införa riktlinjer för vem som får komma in. Ändå är det internationella gränssystemet rätt oprövat, särskilt på policynivå. Den *konventionella uppfattningen*, accepterad av många i liberala demokratiska stater, innebär att staterna har en rätt att utöva gränskontroll i enlighet med sina nationella intressen och är åberopad av politiker i västländer oberoende av politiska ideal.² Icke desto mindre uppkommer behovet av en principiell etisk bedömning av samtida invandringspolitik i ljuset av utmaningar som flyktingkrisen i Medelhavet, de boendes situation på snart översvämmade öar i Stilla Havet, papperslösa flyktingars socialt utsatta situation samt gästarbetares rättigheter inom EES-området. I just detta möte mellan den konventionella uppfattningen och argumentet för öppna gränser erbjuder Joseph H. Carens, i *The Ethics of Immigration*, ett brett ramverk kring invandringspolitikens etik på ett såväl introducerande som argumenterande sätt.

Genom att i samlad form ge ut sitt långvariga arbete om integration och gränskontroll anammar Carens en dualistisk syn på invandring. I boken accepterar han till en början den konventionella uppfattningen, och undersöker vilka etiska principer som kan härledas i olika praktiska exempel på integration och naturalisering inom ett liberalt demokratiskt ramverk. Senare ifrågasätter han just de antaganden som den konventionella synen grundas på, och argumenterar för öppna gränser som ett idealt system. Följaktligen är boken indelad i två delar, grundade i olika

¹Det är också värt att notera att medan invandring blir mer och mer reglerat mellan Nord och Syd, så är handel alltmer avreglerat sedan flera år. För en viktig diskussion av denna asymmetri, se Goodin 1992.

²Cornelius och Tsuda 2004, s. 4.

metodologiska utgångspunkter. Den första delen tar det internationella gränssystemet som något givet, och ställer frågor kring olika praktikers moraliska halt; den andra delen ifrågasätter just detta system.

I denna uppsats ska jag kort analysera Carens senaste bidrag till den pågående utvecklingen inom området migrationsetik. Den första delen av uppsatsen introducerar grunderna i *The Ethics of Immigration*, och säger något om hur Carens epistemologiskt härleder sin etiska bedömning av olika invandrings- och integrationspolicies från *jus soli* (dvs. territorialprincipen) inom ett konsistent liberalt demokratiskt ramverk. Den andra delen ägnas åt bokens huvudsakliga metodologiska poäng, vilken är den dualistiska struktur som Carens anammar och hur den ska förstås i linje med hans bidrag. Allra sist kommer jag att säga något om Carens milt anti-kosmopolitiska syn.

2. JUS SOLI INOM EN LIBERAL DEMOKRATISK TEORI

Den första delen av boken utgår från antagandet att legitimiteten hos en liberal demokratisk stat när det gäller att kontrollera dess gränser inte innebär att vilken policy som helst när det gäller invandring och integration är acceptabel. Carens grundar detta påstående på det faktum att frihet och jämlikhet är, och bör vara, kärnvärden hos dessa liberala demokratiska stater. Ändå avstår han explicit från att leverera en självständig demokratisk teori i boken. I stället strävar Carens efter att fastslå gränserna för olika praktiker för inklusion och exklusion genom att grunda dem i någorlunda oemotsägliga demokratiska ideal och principer. Viktigare är att han ger sig i kast med en rekonstruktion av den normativa statusen hos *jus soli* så att han kan härleda etiska principer inifrån det ramverk som utgörs av den *konventionella* uppfattningen.

Till sist presenterar Carens en liberal demokratisk ”politisk teori nedifrån och upp”³ om invandrings- och integrationspolitik genom att utvärdera de socioekonomiska och politiska rättigheter som är förbundna med olika typer av migrantstatus, som exempelvis flyktingbarn, personer med uppehållstillstånd, gästarbetare, papperslösa flyktingar och deras barn. Demokratin, som ett principiellt ramverk i alla dessa empiriskt grundade debatter, är i slutändan grundad på idén om socialt medlemskap. Här lutar sig Carens mot värdet hos de antingen befintliga eller framtida samhällsliga och politiska band, som en individ har med sina faktiska eller potentiella omgivningar. Hans teori om socialt medlemskap är uppbyggd kring ”uppehåll över tid”, från vilket skilda intressen och anspråk bedöms i relation till hur länge man har befunnit sig på en viss plats.⁴ I förhållande till det är

³Carens 2013, s. 9.

⁴Carens 2013, s. 160.

bokens första del konstruerad som en översikt över det moraliskt tillåtliga i olika praktiker vad gäller inklusion och exklusion, såsom naturalisering och tillskrivande av socioekonomiska rättigheter.

I viss utsträckning är den första delen av *The Ethics of Immigration* en mycket välskriven beskrivning av konventionella invandringspraktiker, men ändå inte en studie som kan stå på egna ben. I vart och ett av fallen finns det en positiv inställning till inklusion, men detta sker ändå inom ramen för pro-exkluderande argument. Carens verkar till exempel på ett godtyckligt vis skilja mellan barn till invandrade medborgare och barn till papperslösa flyktingar, och tilldelar de senare mindre omfattande sociala och politiska rättigheter.⁵

3. DEN DUALISTISKA SYNEN

I bokens andra del anammar han en annan metodologisk utgångspunkt, som jag kallar den dualistiska synen. Till skillnad från vad som gäller i den första delen utmanar han här själva hypotesen att en stat har en absolut makt över sin gränskontroll. För honom kan kommunitära anspråk inte berättiga en position i strid med *öppna gränser*-argumentet, inklusive anspråken på överhöghet, säkerhet och prioritering av samhälleliga band.

Dualiteten hos Carens syn skulle kunna förstås i samband med frågor kring icke-ideala och ideala teorier.⁶ Debatten om icke-ideala och ideala teorier har sin grund i frågan om i vilken utsträckning empiriska fakta ska styra våra moraliska anspråk. Colin Farrelly hävdar att det förra löper risken att konservera status quo, medan det senare kan lida av att det är inadekvat för att vägleda handlande.⁷ När Carens bidrag till området granskas blir denna distinktion viktigare.

Carens bidrag till debatten inom migrationsetik går tillbaka till en av hans mest kända artiklar, "Aliens and citizens: the case for open borders" (Carens 1987). Där pekar han på det oundvikliga öppna gränser-argumentet inom liberala egalitära, libertarianska eller utilitaristiska traditioner.⁸ I senare arbeten (1996) studerar Carens också mer realistiska sätt att resonera kring migrationspolicier. Han föreslår att eftersom moralen

⁵En version av detta avsnitt är under utgivning i *Political Studies Review*, i form av en recension av Carens bok *The Ethics of Immigration*.

⁶I sin seminarieuppsats diskuterar Thomas Pölzler denna inramning av diskussionen, och undersöker hur denna distinktion formar representationen och kritiken av den konventionella uppfattningen hos Carens. Se Pölzler (under utgivning).

⁷Farrelly 2007, s. 846.

⁸Carens 1987.

bör kunna ge utrymme åt det politiskt genomförbara, så bör inte varje moraliskt ”bör” vara konstruerat alltför långt ifrån de existerande politiska arrangemangen.⁹ Å andra sidan betonar han fortfarande faran i att reproducera status quo.¹⁰ Ändå förblir Carens fortfarande trogen sitt *öppna gränsers* argument som ett ideal att sträva efter, något som påpekats av Jonathan Seglow.¹¹

Det är tydligt att Carens fortfarande håller kvar vid liberala demokratiska staters kärnvärden: frihet och jämlikhet.¹² I slutändan levererar han inte en teori mellan vad han kallar realistiska och idealistiska synsätt, utan han drar upp gränser för olika exkluderande praktiker, oavsett om man är anhängare till den konventionella synen på invandring, och han pläderar fortfarande för öppna gränser-argumentet.

4. DEN ANTI-KOSMOPOLITISKA INSTÄLLNINGEN

Men det är inte klart för mig varför han inte verkar lämna tillräckligt med utrymme för de samtida kosmopolitiska debatterna om invandring i den första delen av boken, och varför han betonar den moraliska vikten hos samhällsliga band som det huvudsakliga skälet bakom hans anti-kosmopolitiska inställning. När allt kommer omkring är inte heller sådana argument tillräckligt starka för att vederlägga hans argument för öppna gränser. Som i den tidigare nämnda godtyckliga uppdelningen verkar Carens ganska lättvindigt avvisa moraliska kosmopolitiska argument. För det första hänvisar han bara till politisk kosmopolitism och ifrågasätter det politiskt genomförbara i kosmopolitiska politiska institutioner. Men moralisk kosmopolitism förutsätter inte direkt en kosmopolitisk institutionell struktur.

*Moralisk kosmopolitism.*¹³ Enligt Charles Beitz finns det två olika sätt att applicera ett kosmopolitiskt ideal på sociala institutioner: institutionell och moralisk kosmopolitism.¹⁴ Individualism, jämlikhet och allmän-giltighet är särdragen i social rättvisa/moralisk kosmopolitism, medan legal/institutionell kosmopolitism är förpliktigad till globala/kosmopolitiska institutioner. Denna distinktion är viktig, då många kosmopoliter fäster stor vikt vid alla människors lika värde, men detta behöver inte förutsätta en världsstat för alla människor.¹⁵ Empiriska och juridiska

⁹Carens 1996, s. 164.

¹⁰Valentini 2011, s. 33.

¹¹Seglow 2005, s. 324.

¹²Abizadeh 2006.

¹³Detta är ett reviderat utdrag av det relevanta avsnittet i Yuksekdag 2012.

¹⁴Caney 2005, s. 5.

¹⁵Caney 2005, s. 5.

överväganden kring hur varje individs intressen bäst tas tillvara skulle kunna implementeras av moraliska kosmopoliter oavsett institutionella implikationer. Ett exempel är att då det inte är en praktiskt genomförbar möjlighet att utplåna gränser, skulle stater som en övergångslösning kunna ges en väsentlig roll när det gäller att få till stånd en mer rättvis behandling, och detta medför någon form av autonomi. Som Chris Armstrong föreslår, är det ”inte nödvändigtvis inkonsistent för globala egalitarianer att tillskriva självbestämmandeidealet ett värde, eftersom det finns sätt att förena två värden”.¹⁶

Jag tror att moralisk kosmopolitism kan implementeras som den moraliska teoretiska ståndpunkten, för att därur härleda moraliskt acceptabla invandringspolicier. Även om det finns olika tolkningar, så skulle argumentet om ”alla människors lika värde”, grundat i moralisk kosmopolitism också kunna spegla moraliskt signifikanta intressen och anspråk hos alla dem som en policy handlar om. I slutändan underskattar Carens ramverk de effekter invandringspolicier har på medborgare i andra länder. Som vi vet gynnar den *konventionella* uppfattningen högt utbildad arbetskraft från resursfattiga länder, och kommer förmodligen att fortsätta göra detta, och det får konsekvenser för dessa länders medborgare.¹⁷ Migrationen av medicinskt utbildade personer från Afrika söder om Sahara är ett viktigt exempel på detta. Utmaningen är att vissa av de utvecklade länderna entusiastiskt rekryterar medicinskt utbildade från utvecklingsländer utan kompensation,¹⁸ medan tillgång till grundläggande sjukvård blir problematisk i länder som Liberia, Moçambique, Zimbabwe och Zambia.¹⁹ Jag finner att Carens senaste bidrag är ett mycket insiktsfullt bidrag till migrationsetiken, men jag finner också att hans snabba avfärdande av moralisk kosmopolitism är problematisk.

¹⁶Armstrong 2010, s. 313.

¹⁷Kapur och McHale 2009, s. 1108. Å andra sidan leder ojämlikheten i maktfördelning när det gäller inflytande över invandringspolitiken till andra spörsmål kring de utvecklade ländernas dominans, vilket diskuteras i Cole (under utgivning).

¹⁸Ett exempel är att trots att Storbritannien har ett regelverk för rekryterandet av medicinsk personal från skilda länder, så förutsätter detta just nu inte någon form av kompensation till det land personerna lämnar. Se Brock 2009, s. 201.

¹⁹Även om det fattas systematiska uppgifter om brain-drain när det gäller medicinskt utbildade personer, visar nyare studier att mer än femtio procent av läkare från dessa fyra länder arbetar utomlands. Se Clemens och Pettersson 2008.

5. AVSLUTANDE ANMÄRKNINGAR

Carens inleder sin (1987) med orden ”gränser har vakter, och vakterna har gevär”. Detta politiska faktum, som han kallar det, är fortfarande av vikt. Initiativet för ett gemensamt europeiskt flyktingsystem, i kombination med euroskepticism inom EU och internt tryck till förmån för en mer restriktiv invandringspolitik reser många etiska frågor för framtiden. Som Allen Buchanan säger: ”den tillämpade etikens speciella mål är att ge vägledning för hur vi bör handla, som individer och som formare av sociala policyer.”²⁰ Carens dualistiska angreppssätt är fortfarande mycket krävande och etiskt insiktsfullt för dem som ansluter sig till den *konventionella* synen. Men jag tror att om vi behandlar frågan inom ramen för ett territoriellt demokratiskt ramverk, så leder det inte alltid till de ideala värden som *öppna gränser* argument grundas på, vilka är frihet och jämlikhet.

LITTERATUR

- Abizadeh, A. 2006. ”Liberal Egalitarian Arguments for Closed Borders: Some Preliminary Critical Reflections”. *Ethics and Economics* 4, nr 1.
- Armstrong, C. 2010. ”National Self-Determination, Global Equality and Moral Arbitrariness”. *The Journal of Political Philosophy* 18, nr 3, s. 313–34.
- Brock, G. 2009. *Global Justice: A Cosmopolitan Account*. Oxford: Oxford University Press.
- Buchanan, A. 2002. ”Social Moral Epistemology”. *Social Philosophy and Policy* 19, nr 2, s. 126–52.
- Caney, S. 2005. *Justice Beyond Borders: A Global Political Theory*. Oxford: Oxford University Press.
- Carens, J. H. 1987. ”Aliens and Citizens: The Case for Open Borders”. *The Review of Politics* 49, nr 2, s. 251–73.
- Carens, J. H. 1996. ”Realistic and Idealistic Approaches to the Ethics of Migration”. *International Migration Review* 30, nr 1, s. 156–70.
- Carens, J. H. 2013. *The Ethics of Immigration*. New York: Oxford University Press.
- Clemens, M. A. och G. Pettersson. 2008. ”New Data on African Health Care Professionals Abroad”. *Human Resources for Health* 6:1.
- Cole, P. (under utgivning). ”Towards a Right to International Movement”.
- Cornelius, W. A. och T. Tsuda. 2004. ”Controlling Immigration: The Limits of Government Intervention”. I *Controlling Immigration: A Global Perspective*, utg. Wayne A. Cornelius m.fl., s. 3–50. Stanford: Stanford University Press.
- Farrelly, C. 2007. ”Justice in Ideal Theory: A Refutation”. *Political Studies* 55, nr 4, s. 844–64.
- Goodin, R. E. 1992. ”If People Were Money...”. I *Free Movement: Ethical Issues in the Transnational Migration of People and of Money*, red. Brian Barry och

²⁰Buchanan 2002.

- Robert E. Goodin, s. 6–22. University Park: Pennsylvania State University Press.
- Kapur, D. och J. McHale. 2009. "International Migration and the World Income Distribution". *Journal of International Development* 21, s. 1102–10.
- Pözlner, T. (under utgivning). "Open Borders and the Ideality of Approaches: An Analysis of Joseph Carens' Critique of the Conventional View regarding Immigration". from <https://uni-graz.academia.edu/ThomasP%C3%B6zlner/Unpublished-Papers>
- Seglow, J. 2005. "The Ethics of Immigration". *Political Studies Review* 3, nr 3, s. 317–34.
- Valentini, L. 2011. *Justice in a Globalized World: A Normative Framework*. Oxford: Oxford University Press.
- Yuksekdag, Y. 2012. "Moral Cosmopolitanism and the Right to Immigration". *Public Reason* 4, nr 1–2, s. 262–72.